

Evaluační zpráva

program Stop násilí

2023

Diakonie ČCE – středisko Praha

leden 2024

zpracoval PhDr. Václav Chytrý

www.nasilivevtazich.cz

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

Obsah

Úvod	3
Metody evaluace	3
Průběh evaluace a výstupy	3
Dotazník frekvence agresivních projevů	6
Dotazník spokojenosti a subjektivně vnímané změny.....	8
Dotazník agresivity Busse a Perryho (BPAQ)	11
Kvalitativní hodnocení	11
Diskuse	12
Závěr	13
Přílohy.....	14

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevtazich.cz

Úvod

Cílem evaluace programu Stop násilí je zjištění a zhodnocení jeho úspěšnosti. Program je zaměřen na klienty, kteří se potýkají s agresí. Stanovili jsme si základní 3 kritéria pro zhodnocení úspěšnosti, jsou jimi:

- 1) Změna v chování klientů na základě absolvování terapie.
- 2) Hodnocení prospěšnosti terapie samotnými klienty.
- 3) Počet klientů, kteří program úspěšně dokončí.

Metody evaluace

V roce 2023 jsme v rámci evaluace pracovali se s kombinací 3 kvantitativních nástrojů:

- a) **Dotazník frekvence agresivních projevů**, který se skládá z celkem 15 otázek zjišťujících četnost různých projevů násilného chování (např. nadávky, facky, fyzické omezování pohybu, ponižování apod.). Účastníci programu dotazník vyplňovali na začátku spolupráce a následně při ukončování programu. Rozdíly v odpovědích a v četnosti agresivních projevů nám tak dávají zprávu o změně v jejich chování, a tedy i o posunu v oblasti agresivního jednání a smýšlení.
- b) **Dotazník spokojenosti a subjektivně vnímané změny**, který obsahuje celkem 12 otázek směřovaných ke zhodnocení oblastí, na které měla terapie vliv. Zároveň je od klientů zjišťována i jejich spokojenost s programem.
- c) **Dotazník agresivity Busse a Perryho (BPAQ)** slouží ke screeningu agresivních tendencí. Skládá se z celkem 29 otázek a měří čtyři dimenze agresivity: fyzickou a verbální agresivitu, hostilitu a hněv. Fyzická a verbální agrese zahrnuje zraňování nebo poškozování druhých, hněv zahrnuje fyziologické nabuzení (přípravu na projev agrese) a reprezentuje emocionální a afektivní komponentu chování. Hostilita se skládá z pocitů nepřátelství a nespravedlnosti a reprezentuje kognitivní komponentu chování.

Všechny dotazníky účastníci vyplňovali online. Spolupráce s klienty byla v rámci programu vyhodnocována vždy i kvalitativně – pomocí závěrečných hodnotících pohovorů s terapeutem, kdy klienti reflektovali přínos programu a svůj vlastní posun s ohledem na násilné chování i osobností změny.

Naší snahou je zachytit a zhodnotit i dlouhodobý vliv našeho programu na chování klientů. Od roku 2022 jsme do evaluačního procesu přidali ještě třetí dotazník, který klienti vyplňují 6 měsíců po skončení programu. V současné chvíli ovšem máme pouze malý počet dat. Vyhodnocení a implementaci tohoto nástroje do evaluačních závěrů tedy předpokládáme až v následujících letech.

Průběh evaluace a výstupy

V roce 2023 jsme spolupracovali s celkem 99 klienty, z nichž celkem 81 prošlo evaluačním procesem. 31 z nich v programu pokračovalo z roku 2022, nově tedy nastoupilo celkem 50 klientů. Úspěšné zakončení programu proběhlo u 25 klientů. U dalších 42 klientů předpokládáme ukončení v následujícím roce.

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

Celkem 14 klientů program zahájilo, ale průběhu terapie s nimi byla spolupráce přerušena či ukončena. V několika případech se jednalo o krátkodobé poradenství, nikoli o komplexní terapeutický program. Přehled počtů všech klientů zahrnutých do evaluačního procesu uvádíme v *tabulce 1*.

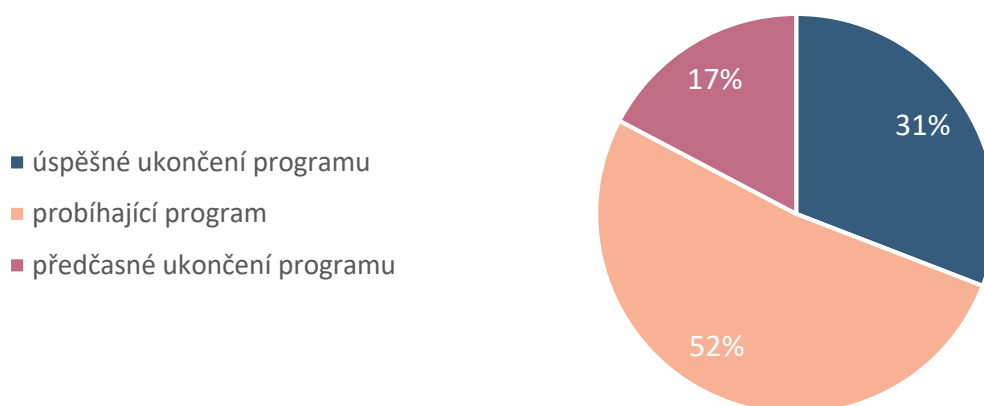
	Celkový počet klientů v roce 2023	Klienti, kteří prošli v roce 2023 programem	Klienti, kteří v roce 2023 nově nastoupili do programu	Klienti, se kterými stále probíhá spolupráce (dokončení programu v roce 2024)	Klienti, kteří program nedokončili (přerušili či ukončili spolupráci)	Klienti, kteří úspěšně absolvovali celý program
celkem	99	81	50	42	14	25
z toho muži	80	65	40	32	11	22
z toho ženy	19	16	10	10	3	3

Tabulka 1: Počty klientů v roce 2023

Programu se účastnili klienti všech věkových kategorií. Nejvyšší věk u klienta dosáhl 57 let, nejmladšímu klientovi bylo 23 let. Průměrný věk byl 38,5 roku.

Z výše uvedených čísel vyvozujeme efektivitu programu. Důležitý byl pro nás v tomto ohledu poměr mezi klienty, kteří nastoupili a těmi, kteří ho úspěšně (ne)ukončili. Níže (*graf 1*) uvádíme procentuální rozložení. Podrobnějšímu rozboru se pak věnujeme v *diskusi*.

Efektivita programu

Graf 1: Poměr počtu klientů, kteří program (ne)úspěšně ukončili či v něm aktuálně pokračují

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

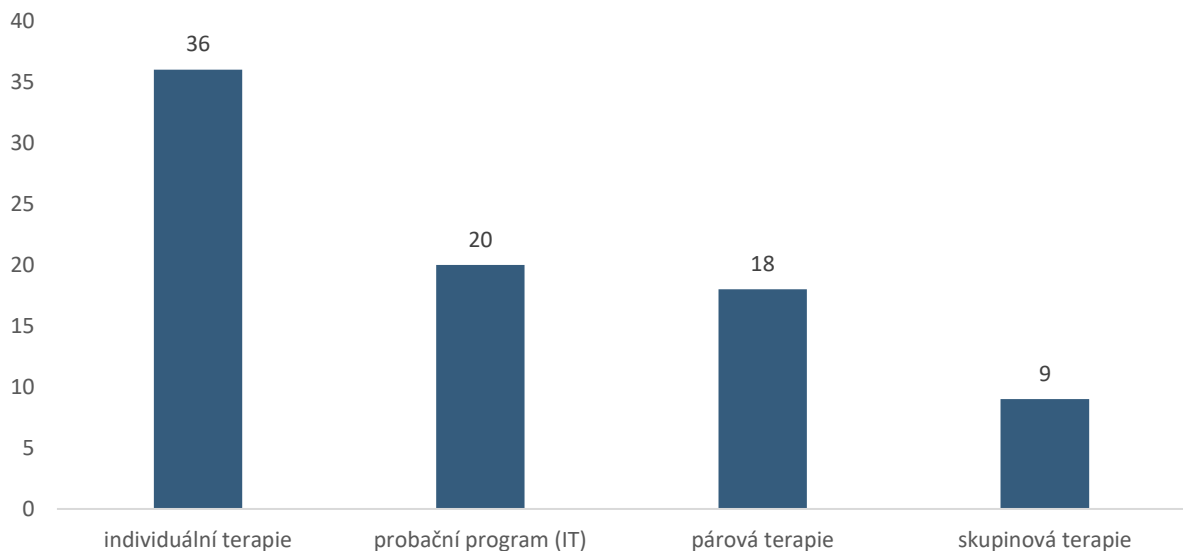
tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

V rámci programu jsme nabízeli klientům různé formy terapie. Mohli se účastnit individuální, párové či skupinové terapie. Speciální formou je pak probační program, který je veden individuální formou a je určen klientům, kteří mají absolvování programu nařízeno soudem. Níže na *grafu 1* uvádíme počty klientů na základě typu terapie.

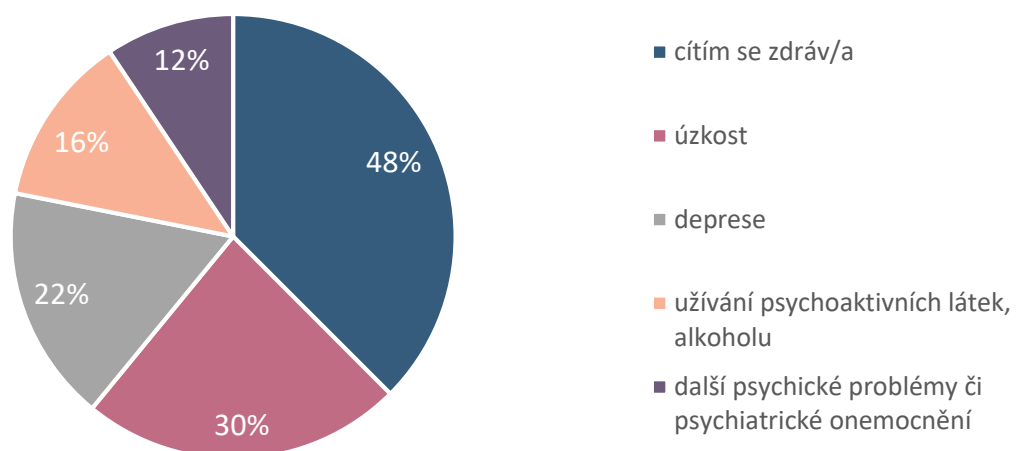
Počet klientů dle typu terapie

Graf 2: Počet klientů v roce 2023 na základě typu poskytnuté terapie

Před vstupem do programu zjišťujeme subjektivně vnímané psychické obtíže klientů. Poměrně značná část z nich se s různými problémy potýká. V roce 2023 se 48 % cítilo zdravo, 30 % referovalo o pravidelných úzkostech, 22 % o depresivních stavech a 16 % přiznává problém s nadužíváním návykových látek.

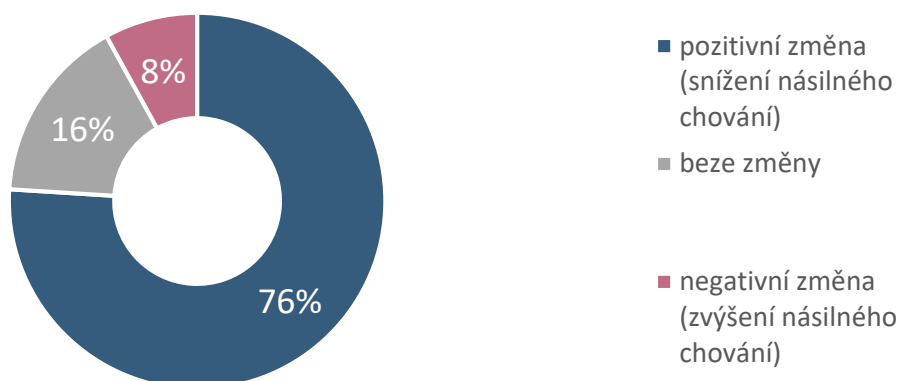
Psychické obtíže klientů

Graf 3: Procentuální četnost odpovědí klientů při vstupu do programu ohledně psychického zdraví

Dotazník frekvence agresivních projevů

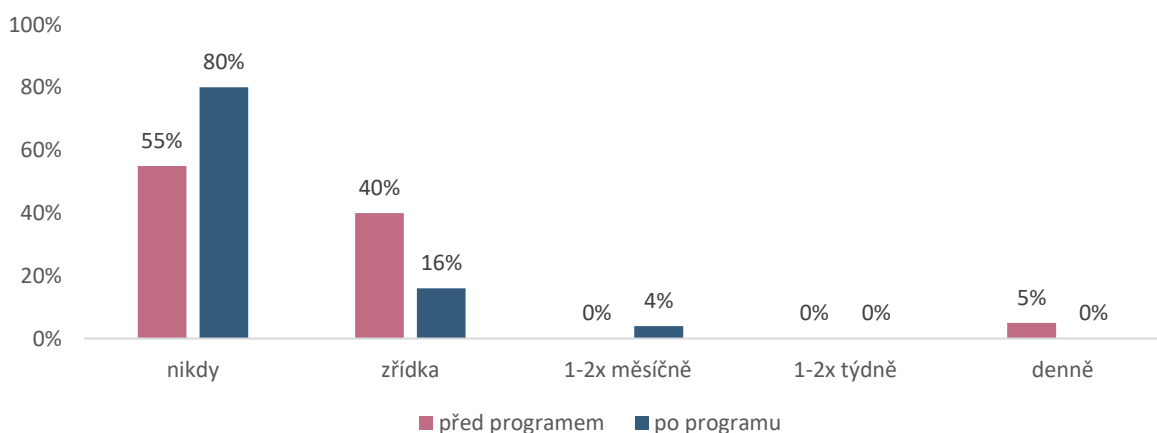
Pomocí tohoto dotazníku jsme hodnotili kritérium změny chování u klientů na základě proběhlé terapie. Hledali jsme rozdíly mezi stavem na začátku (před vstupem do terapie) a po skončení programu. Z rozdílů tedy usuzujeme na změnu agresivního jednání. V následujících grafech uvádíme procentuální četnosti vybraných odpovědí u 25 klientů, kteří program v tomto roce úspěšně ukončili.

Změna frekvence agresivních projevů

Graf 4: Procentuální četnost klientů; srovnání frekvence agresivních projevů před započítím programu a po jeho skončení

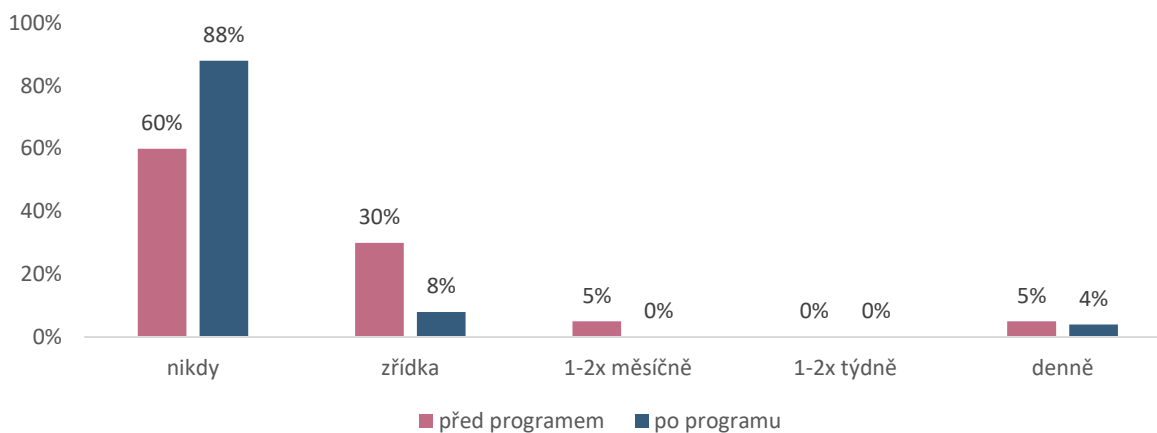
Z výsledků vyplývá, že u 3/4 klientů se podařilo snížit výskyt násilného chování. Na 16 % klientů program neměl žádný vliv a 8 % klientů referovalo o zvýšení násilného chování. Možnými příčinami tohoto výsledku se zabýváme v diskusi.

Následující grafy ukazují srovnání odpovědí klientů při vstupu do programu a při jeho ukončení. Klienti byli tázáni na četnost výskytu daného jednání (před započítím programu a v době docházení do programu).

Rozbíjení věcí

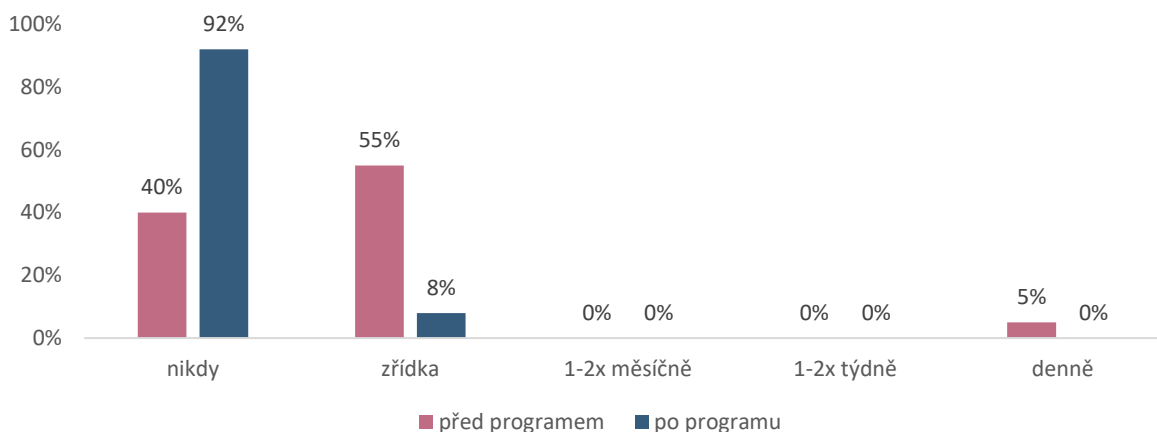
Graf 5: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

Způsobení bolesti a zranění

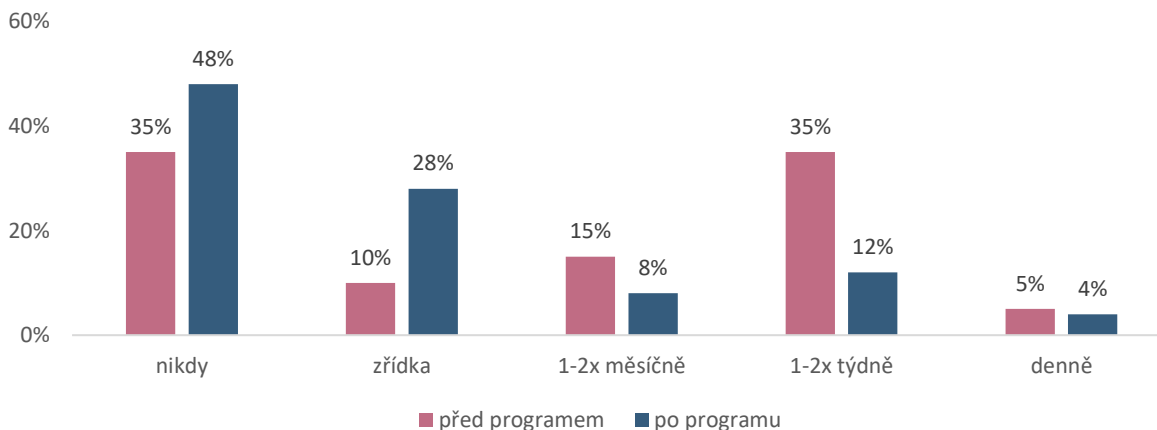
Graf 6: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

Facky

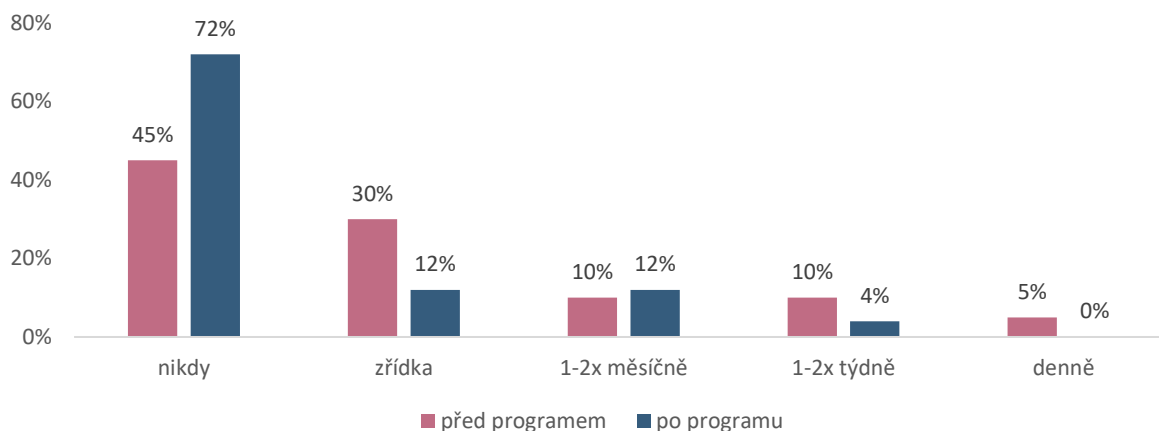
Graf 7: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

Nadávky

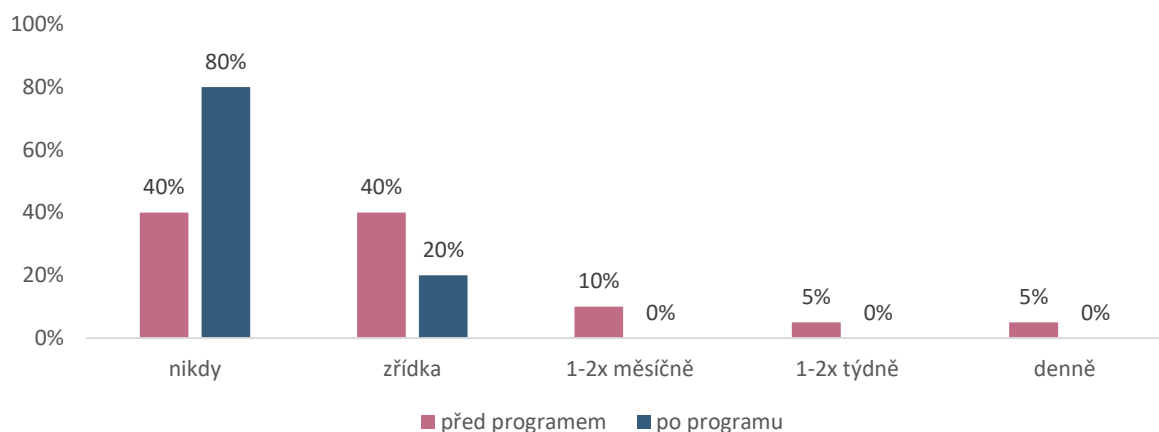
Graf 8: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

Ponižování, posmívání, urážky

Graf 9: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

Zastrašování

Graf 10: Procentuální četnost odpovědí; srovnání frekvence chování před započítím programu a po jeho skončení

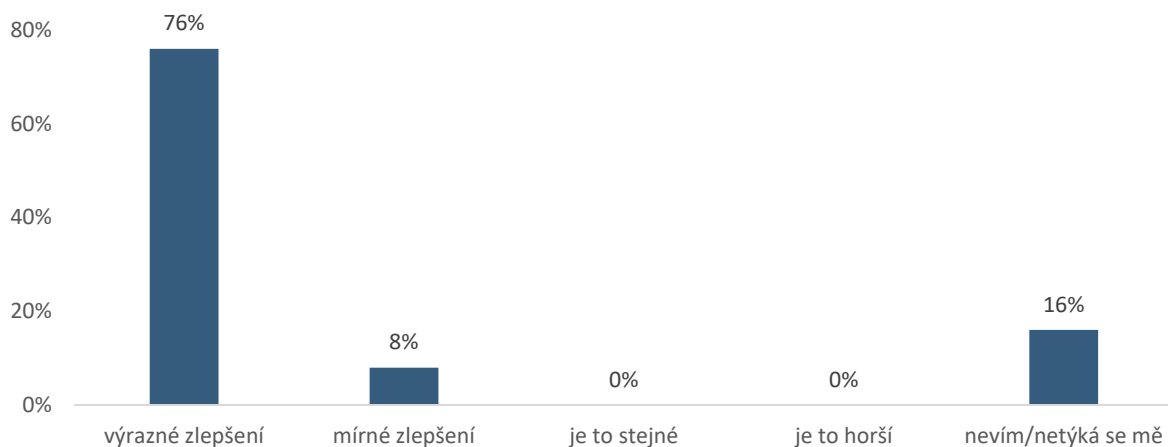
Z odpovědí/grafů uvedených výše (a stejně tak u ostatních položek dotazníku) lze vyčíst, že u účastníků došlo během programu ke značnému posunu. Četnost agresivních projevů se výrazně snížila. K nejnápadnějšímu snížení násilného chování došlo u fyzické agrese (facky, způsobení bolesti a zranění), dále pak u verbální agrese (nadávky, zastrašování, posmívání, urážky). Přehled všech odpovědí klientů uvádíme v příloze.

Dotazník spokojenosti a subjektivně vnímané změny

Součástí závěrečného hodnocení bylo též sebehodnocení posunu samotných klientů kteří odpovídali na otázky, zda u nich došlo ke změně ve vybraných oblastech na základě absolvování programu. O největším posunu klienti referovali v oblastech zvládnutí vzteku, zlepšení partnerského vztahu i zlepšení vztahů s blízkými (grafy 11-13). Přehled všech výsledků uvádíme v tabulce 2.

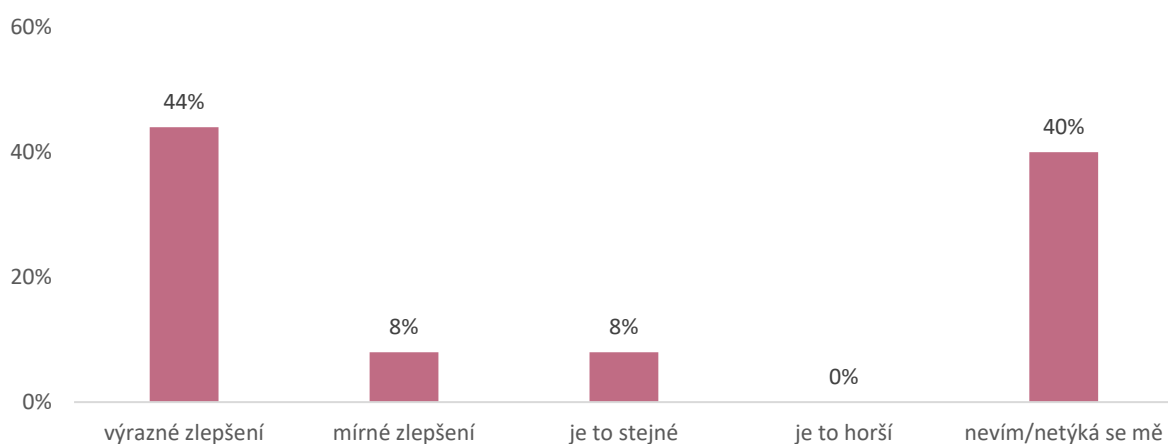

Zvládání vzteku

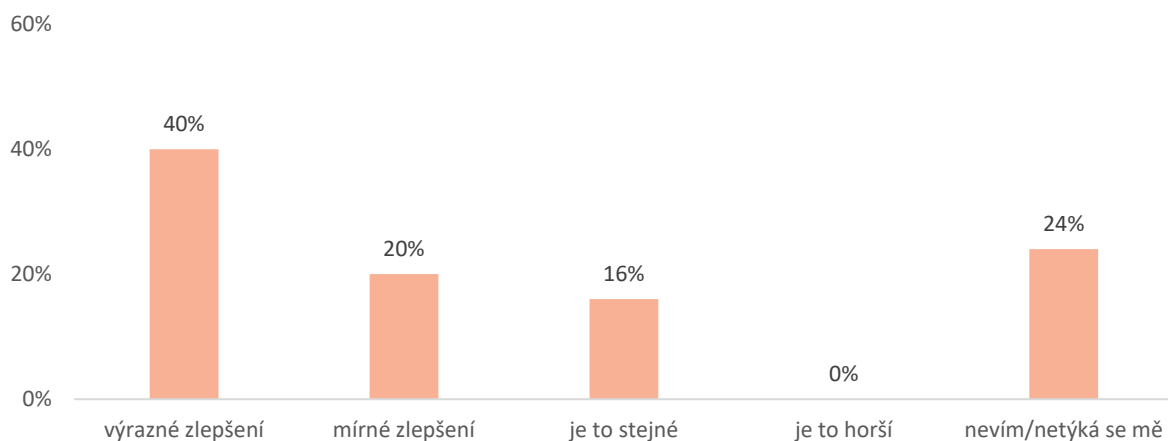
Graf 11: Procentuální četnost odpovědí; hodnocení posunu na základě absolvování programu

Zlepšení partnerského vztahu

Graf 12: Procentuální četnost odpovědí; hodnocení posunu na základě absolvování programu

Zlepšení blízkých vztahů

Graf 13: Procentuální četnost odpovědí; hodnocení posunu na základě absolvování programu

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

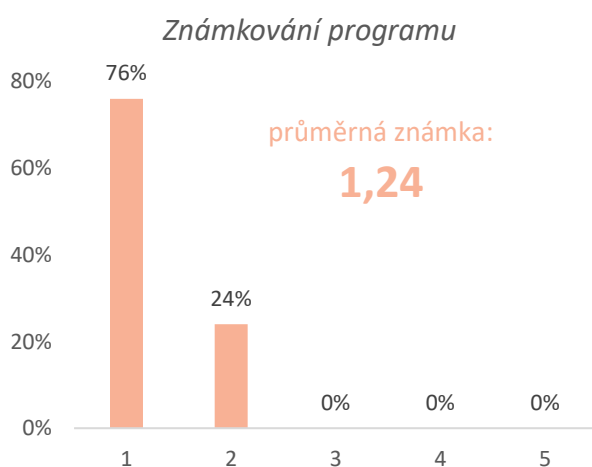
Došlo u vás díky terapii (v uvedených oblastech) ke změně?	výrazné zlepšení	mírné zlepšení	je to stejné	je to horší	nevím/netýká se mě
Zvládnání vzteku	76%	8%	0%	0%	16%
Zlepšení partnerského vztahu	44%	8%	8%	0%	40%
Zlepšení blízkých vztahů	40%	20%	16%	0%	24%
Zlepšení vztahů s dítětem/děťmi	20%	24%	20%	0%	36%
Spokojenost v zaměstnání	16%	16%	28%	0%	32%
Spokojenost s finanční situací	20%	16%	36%	0%	24%
Spokojenost v oblasti bydlení	24%	12%	40%	0%	24%
Řešení závislosti	8%	12%	8%	0%	72%

Tabulka 2: Procentuální četnost odpovědí; hodnocení posunu na základě absolvování programu

	ano	částečně ano	nevím	ne
Cítíte se odpovědný/á za své násilné chování?	64%	20%	12%	4%
Podařilo se vám narovnat vztahy s člověkem, který se cítí vašim chováním poškozený/ublížený?	28%	36%	36%	0%

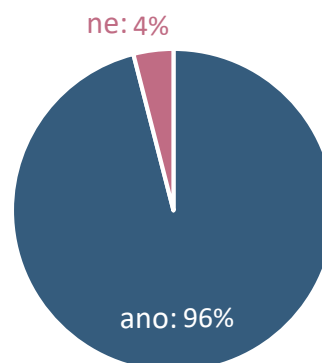
Tabulka 3: Procentuální četnost odpovědí; hodnocení posunu na základě absolvování programu

Klienti dále hodnotili spokojenost s terapeutickým programem na škále 1-5, přičemž „1“ znamenala vysokou spokojenost a „5“ vysokou nespokojenost. Průměrné hodnocení vyšlo 1,24. Oproti minulému roku jsme zde zaznamenali výrazné zlepšení. V roce 2022 dosáhlo průměrné hodnocení 1,78.

Graf 14: Procentuální četnost odpovědí, známkování programu

Přínos terapie pro klienty

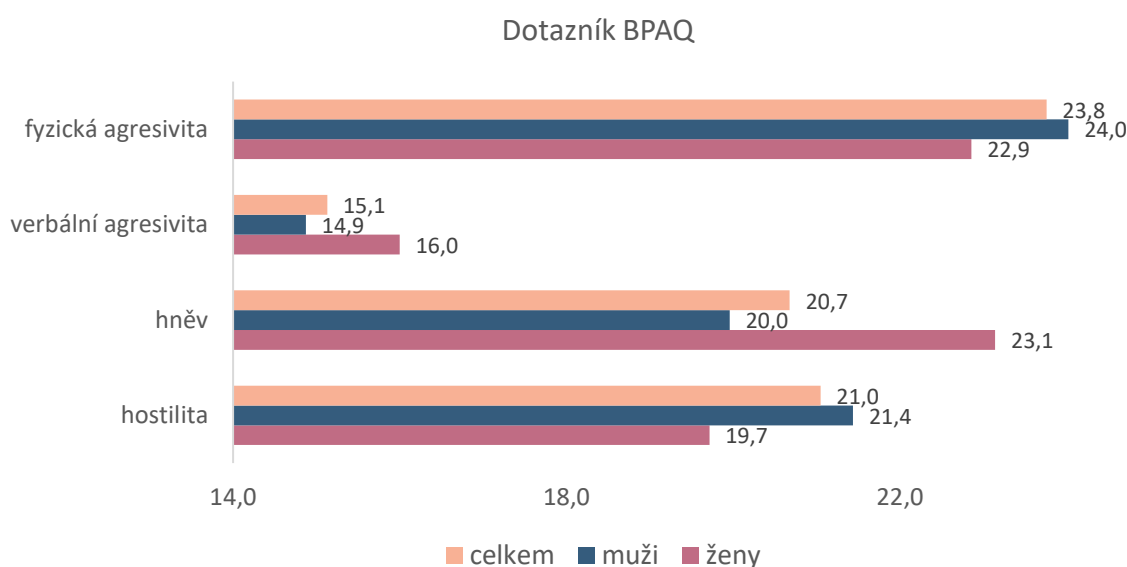

Graf 14: Procentuální četnost odpovědí, hodnocení přínosu terapie

Dotazník agresivity Busse a Perryho (BPAQ)

Dotazník BPAQ slouží ke zjištění úrovně agresivních tendencí, dává nám tedy informaci, s jakými oblastmi se klient potýká. Administrace tohoto dotazníků proběhla u všech 50 klientů (40 mužů a 10 žen). Dotazník BPAQ zatím nemá v ČR vytvořené standardizované statistické normy. Úroveň výsledných agresivních tendencí klientů (*graf 15*) je pro nás tedy pouze orientační. Zajímavým zjištěním je pro nás porovnání agresivních tendencí u mužů a žen. U mužů převládá fyzická agresivita, u žen je naopak vyšší agresivita verbální. U žen byl též odhalen vyšší skóre v oblasti hněvu, u mužů zase v oblasti hostility. Tyto výsledky odpovídají i našim zkušenostem z terapie, kdy jsou ženy častěji agresivní verbálně a při páčání násilí je u nich přítomno více emocí (hněvu). Muži naopak (i díky fyzické převaze) častěji sahají k násilí fyzickému, mnohdy bez silného emočního projevu.

Naším cílem do budoucna je na základě sběru dat z tohoto dotazníku vytvořit statistické normy, abychom následně mohli individuální výsledky našich klientů (jejich agresivní tendence) využívat i v rámci terapie. Díky tomu budeme moci zaměřit terapii na danou oblast. V následujícím roce zároveň plánujeme administrovat tento dotazník nejenom na začátku terapie, ale i po jejím skončení. Díky tomu dostaneme informaci o změně agresivních tendencí na základě absolvování terapie.

Graf 15: Průměrné hodnoty klientů v dotazníku BPAQ; hodnoty jsou uvedeny v hrubých skórech

Kvalitativní hodnocení

Kvalitativní hodnocení je založeno na závěrečném hodnotícím rozhovoru s klientem a též na průběžném pozorování a hodnocení klienta terapeutem. Závěrečné hodnocení proběhlo v roce 2023 u celkem 25 klientů, s dalšími spolupráce zatím probíhá. Níže uvádíme nejčastěji zmiňované oblasti, ve kterých jsme u klientů zaznamenávali posun či změnu. Oblasti se týkají jak chování klientů, tak i jejich tendencí či smýšlení:

- nalezení spouštěčů agrese
- osvojení si zdravé formy vyjadřování vzteku a zlosti
- nalezení příčin agrese
- přijetí odpovědnosti či spoluodpovědnosti za své chování v minulosti
- zvýšení sebereflexe a sebenáhledu

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevtazich.cz

- zvýšení empatie (resp. schopnosti nahlédnout na danou situaci pohledem druhé osoby)
- zvýšení porozumění a pochopení sebe i druhých
- osvojení si strategií práce s náročnými situacemi
- zvýšení životní spokojenosti
- nalezení motivace k realizaci změn ve svém životě

Diskuse

Za hlavní nedostatek evaluačního (i terapeutického) procesu považujeme poměrně nízký počet klientů, kteří program v roce 2023 dokončili. Z celkového počtu 81 klientů ho v letošním roce úspěšně dokončilo 25 z nich, se 42 klienty spolupráce stále probíhá, 14 klientů program nedokončilo. Na druhé straně počet úspěšných dokončení meziročně vzrostl. V roce 2022 dokončilo program 14 klientů, v roce 2023 to bylo již 25 klientů. Naším cílem je v tomto trendu pokračovat. Důvodem neukončení programu je často nízká motivace klientů. U mnohých z nich můžeme pozorovat motivaci vnějšími okolnostmi (např. nařízením soudu nebo přáním jejich blízkých osob). Součástí terapeutické práce je v těchto případech právě práce s motivací – aby sami klienti získali náhled na své chování a sami s ním chtěli něco udělat. S některými klienty byla též spolupráce ukončena ze strany terapeuta, kdy opakovaně na domluvené konzultace nechodili. U některých klientů hrály roli při ukončení terapie i vnější okolnosti (např. odstěhování, rozchod s partnerem v rámci párové terapie apod.). Naším cílem v roce 2024 je zvyšovat efektivitu, tedy snižovat počet klientů, kteří program nedokončí.

Porovnání frekvence agresivních projevů před započítáním programu a po jeho skončení ovlivňuje právě rozdílný počet vstupních a výstupních dotazníků. Z tohoto pohledu mohou být výsledky zkresleny. U námi prezentovaných výsledků (rozdílů před a po terapii) jsme pracovali pouze s daty těch klientů, kteří program dokončili. Od klientů, kteří program nedokončili, bohužel „výstupní“ data nemáme. Při porovnání rozdílů jsme pracovali se vzorkem 20 vstupních a 25 výstupních dotazníků.

Při porovnání agresivního chování před a po terapii se u 8 % klientů jejich násilné chování zvýšilo – referovali o jeho častějším výskytu. Domníváme se, že svou úlohu by v jejich případě mohlo hrát zvýšení sebereflexe během programu. Klienti na začátku programu nechtěli přiznat, že u nich k násilnému chování dochází nebo ho vůbec nemuseli vidět. Díky zvýšení sebereflexe a přebrání odpovědnosti si toto své nevhodné chování mohli na konci programu lépe uvědomovat, a tedy i přiznat. Setkáváme se i s tím, že mnohé agresivní projevy klienti nepovažují za nic negativního či nevhodného. Např. křik, nadávky, kontrola druhého nebo omezování pohybu mnohdy nepovažují za projev násilí. I díky terapii si mohou tyto své projevy uvědomit a začít pracovat na jejich eliminaci.

U subjektivního hodnocení spokojenosti klientů s programem lze předpokládat i snahu klientů se terapeutovi „zavděčit“ či vypadat v jeho očích lépe. Lze zde tedy uvažovat i o záměrném kladnějším hodnocení programu ze strany klientů a tím zkreslení reálného stavu věci. Za úspěch považujeme průměrné hodnocení spokojenosti, které dosáhlo 1,24 (na škále 1-5). V roce 2022 hodnotili klienti spokojenost známkou 1,78. Můžeme tedy konstatovat meziroční zvýšení spokojenosti klientů.

V roce 2024 plánujeme do evaluačního procesu zařadit ještě další test – MMPI-2. Tento test je standardizovaný a validizovaný. Používá se pro zjišťování důležitých vlastností osobnosti a psychologických poruch. Využívá se nejen v klinické praxi, ale je i významnou screeningovou metodou pro vyhledávání

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

patologických rysů. Od jeho použití si slibujeme možnost predikovat úspěšnost terapie či posunu klientů na základě osobnostního profilu dané osoby.

Závěr

Z dotazníků vyplývá, že klienti referují o změně ve svém chování. Frekvence agresivních projevů se v naprosté většině snížila a sami klienti pozorují změny při zvládnání vzteku i ve zlepšení vztahů s partnerem a blízkými osobami. Považujeme za úspěch, že 96 % klientů zhodnotilo proběhlou terapii jako přínosnou. Zároveň jejich spokojenost vyjádřili na „školní stupnici“ průměrnou známkou 1,24. Tyto výsledky jsou i pro nás povzbuzením a motivací do další práce. Na druhé straně si uvědomuje oblasti, ve kterých máme dále prostor pro zlepšení. V následujícím roce bychom se tedy chtěli zaměřit na následující cíle:

- zvýšit efektivitu programu (poměr klientů, kteří úspěšně dokončí program)
- zjištění stálosti změny (agresivní chování klientů i po skončení terapie)
- standardizace výzkumných metod (využití MMPI-2 a standardizace dotazníku BPAQ)

Přílohy

Jak často jste se v posledním půlroce dopouštěl/a následujícího jednání?	před programem					po programem				
	nikdy	zřídka	1-2x měsíčně	1-2x týdně	denně	nikdy	zřídka	1-2x měsíčně	1-2x týdně	denně
facky	40%	55%	0%	0%	5%	92%	8%	0%	0%	0%
způsobení bolesti a zranění	60%	30%	5%	0%	5%	88%	8%	0%	0%	4%
rozbíjení věcí	55%	40%	0%	0%	5%	80%	16%	4%	0%	0%
zastrašování	40%	40%	10%	5%	5%	80%	20%	0%	0%	0%
ponižování, posmívání, urážky	45%	30%	10%	10%	5%	72%	12%	12%	4%	0%
nadávky	35%	10%	15%	35%	5%	48%	28%	8%	12%	4%
odmítání komunikace (tichá domácnost)	25%	0%	5%	15%	0%	32%	40%	24%	4%	0%
fyzické omezování v pohybu, držení	35%	30%	10%	15%	10%	52%	40%	8%	0%	0%
vyhrožování (osobně, telefonicky, sms apod.)	75%	15%	0%	5%	5%	96%	4%	0%	0%	0%
stalking	65%	20%	0%	10%	5%	80%	16%	4%	0%	0%
skrytá kontrola (pomocí mobilních aplikací, prolomení hesla do PC, e-mailu...)	85%	10%	0%	0%	5%	96%	0%	4%	0%	0%
kontrola a určování, kam partner/ka smí chodit, s kým se potkávat	80%	15%	0%	0%	5%	100%	0%	0%	0%	0%
odpírání přístupu k financím, nepřiměřená kontrola financí	80%	10%	0%	5%	5%	96%	4%	0%	0%	0%
vynucování sexu	90%	5%	0%	0%	5%	92%	8%	0%	0%	0%
vynucování sexuálních praktik, které partner/ka odmítá	85%	10%	0%	0%	5%	100%	0%	0%	0%	0%

Tabulka 4: Procentuální četnost odpovědí v Dotazníku frekvence agresivních projevů

Program Stop násilí

Terapeutické centrum Zvonařka

Šafaříkova 1, 120 00 Praha 2

tel.: 777 734 172

e-mail: vztahy@diakonie-praha.cz

www.nasilivevztazich.cz

Program Stop násilí je finančně podporován z dotačního programu Rodina Ministerstva práce a sociálních věcí. Dále program finančně podporují: Ministerstvo vnitra ČR v rámci dotačního programu Prevence sociálně patologických jevů se zaměřením na prevenci a eliminaci domácího násilí prostřednictvím práce s násilnými osobami a osobami nezvládajícími agresi ve vztazích; Ministerstvo spravedlnosti ČR z dotačního titulu Rozvoj probačních a resocializačních programů pro dospělé pachatele; Magistrát hlavního města Prahy v oblasti prevence kriminality a městské části Praha 1, 2, 4, 6, 8 a 10.

www.nasilivevztazich.cz
www.behprotinasili.cz

@programstopnasili

@stop_nasili